

[καπίρη μαρίνα Ι κοσμά χρηστίνα]

επιβλέπουσα _τροβά βάσω

διπλωματική εργασία:
ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΔΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ

καπίρη μαρίνα | κοσμά χρηστίνα
επιβλέπουσα: τροβά βασιλεία

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης παρουσιάζεται το πρόβλημα της έλλειψης στέγης. Το ζήτημα παίρνει νέα έκταση μετά το 2009 με την έναρξη της οικονομικής κρίσης. Έκτοτε εμφανίζεται μια νέα κατηγορία αστέγων, γνωστοί ως νέο-άστεγοι. Πρόκειται για πληθυσμούς που είχαν επαρκές βιοτικό επίπεδο και οι οποίοι οδηγήθηκαν στην έλλειψη στέγης ως αποτέλεσμα της ανεργίας ή/και των χαμηλών εισοδημάτων.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά στην δημιουργία ενός κέντρου προσωρινής διαμονής και κάλυψης βασικών αναγκών αστέγων στην περιοχή της Αθήνας. Ειδικότερα, το κτήριο τοποθετείται στην οδό Πειραιώς στα όρια του δήμου Αθηναίων με τον δήμο Ταύρου, σε εγγύτητα με περιοχές κατοικίας και σε άξονα που συγκεντρώνει πολιτιστικές και εμπορικές δραστηριότητες και αποτελεί τον κύριο άξονα σύνδεσης του κέντρου της Αθήνας με το λιμάνι του Πειραιά.

Ζητούμενο αποτελεί η δημιουργία ενός κτηριολογικού προγράμματος που να αποτελεί πόλο έλξης για διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και όχι μόνο αστέγων, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα «γκετοποίησης» και να ευνοηθεί η επανένταξη των ενοίκων στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή. Για τον λόγο αυτό, παράλληλα με τις χρήσεις που αφορούν αποκλειστικά τους ενοίκους (ξενώνες, καλλιέργειες) και τους αστέγους που δεν διαμένουν στο κέντρο (χώροι υγιεινής, εστιατόριο) εντάσσονται στο κτήριο και λειτουργίες που προσελκύουν ένα ευρύτερο κοινό (ιατρεία, δημόσιες υπηρεσίες, εργαστήρια).

Η σύνθεση βασίζεται στην δημιουργία τοίχων που λειτουργούν ως φέροντες οργανισμοί, πάνω στους οποίους αναρτώνται οι όγκοι που στεγάζουν το λειτουργικό πρόγραμμα. Κεντρικό σημείο στην σύνθεση αποτελούν οι δύο υπερυψωμένες πλατείες που λειτουργούν σε τρία επίπεδα :

- α. στο πρώτο επίπεδο (επίπεδο εδάφους) χρησιμοποιούνται ως δημόσιες «ανοιχτές», στεγασμένες πλατείες
- β. στο δεύτερο επίπεδο (δεύτερος και τέταρτος όροφος) τοποθετούνται οι χώροι υγιεινής και σίτισης αντίστοιχα που επιδιώκουν να λειτουργήσουν ως κοινωνικοί πυκνωτές
- γ. στο τρίτο επίπεδο (τρίτος και πέμπτος όροφος), προσβάσιμο αποκλειστικά από τους ενοίκους, τοποθετούνται οι καλλιέργειες

Final project:

SHELTER AND SUPPORT CENTER FOR HOMELESS IN PEIRAIOS AVENUE

Kapiri Marina | Kosma Christina

Supervisor: Trova Vasileia

In the last three decades in Greece and especially in the large urban centers of Athens and Thessaloniki presents the problem of homelessness. The issue arises on a new base after 2009 with the onset of economic crisis. Since then a new class of homeless people arise, known as newly homeless. These populations showed adequate standard of living and were led to homelessness as a result of unemployment and / or low incomes.

This final project is about the creation of a center for temporary accommodation and cover of the basic needs of homeless people in Athens. Specifically, the building is located in Piraeos Avenue in the limits of the municipality of Athens and municipality of Taurus, in proximity to residential areas and in an urban axis which condenses cultural and commercial activities and is the main axis connecting the center of Athens with the port of Piraeus.

The goal of this project is to create a building program that attracts different social groups and not only homeless, in order to avoid "ghettoization" and to encourage the reintegration of residents in professional and social life. For this reason, along with the uses that involve only the tenants (guesthouses, cultivation of crops) and the homeless who do not reside in the center (restrooms, restaurant), the building includes also features that attract a wider audience (clinics, government agencies, laboratories).

The composition is based on creating walls that act as load-bearing bodies, on which hung the volumes that house the operating program. Central parts of the composition are the two raised plazas that operate on three levels:

A. At the first level (ground level) are used as a public "open", shaded plaza

B. At the second level (second and fourth floor) are the sanitary and feeding spaces, respectively, seeking to act as social condensers

C. At the third level (third and fifth floor), accessible only by the occupants, is the cultivation of crops

«θα βρέξει απόψε». «Ωωω!»
Η γυναίκα πιάνει με τα χέρια το μέτωπό της. Σαν κακό αστείο, η πρώτη στάλα της βροχής σκάει στο πεζοδρόμιο. Η Αλίσια βάζει μια πλαστική σακούλα στο κεφάλι της. Το ταβάνι του σπιτιού της [...] «Βρέχει!» του φωνάζω. «Τι κάνετε άμα βρέχει;» «Βρέχομαι!»

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ,
31.10.2010

Υγροσάπουνο για τα χέρια. Ενα ξυραφάκι μέσα σε πλαστικό ποτήρι. Δύο μεταλλικά τασάκια. Ενα ρολό χαρτί υγείας και επάνω σε αυτό δύο φέτες ψωμί του τοστ μέσα σε ένα πλαστικό σακουλάκι. Και δίπλα ένα μισογεμάτο – ή μισοάδειο, ανάλογα πώς το βλέπει ο κάτοχός του – μπουκάλι με χύμα λευκό κρασί. Δεν πρόκειται για περιγραφή κάποιου ραφιού σε αστικό νοικοκυριό. Είναι τα υπάρχοντα ενός αστέγου που εδώ και κάποιον καιρό έστησε το σπιτικό του σε μια στοά επί της οδού Βουλής, στο κέντρο της Αθήνας.

ΤΟ ΒΗΜΑ 01.02.2012

[περιεχόμενα]

α. το ζήτημα των αστέγων	σ.04-05
β. στατιστική έρευνα	σ.06-07
γ. ανάλογα παραδείγματα	σ.08-11
δ. χάρτης περιοχής	σ.12-13
ε. βασική συνθετική ιδέα	σ.14-15
στ. διάγραμμα κινήσεων	σ.16
ζ. διάγραμμα λειτουργιών	σ.17
η. σχέδια	σ.18-34
	-----κάτοψη ισογείου
	-----διάγραμμα κινήσεων 1ου ορόφου - κάτοψη 1ου ορόφου
	-----διάγραμμα κινήσεων 2ου ορόφου - κάτοψη 2ου ορόφου
	-----διάγραμμα κινήσεων 3ου ορόφου - κάτοψη 3ου ορόφου
	-----διάγραμμα κινήσεων 4ου ορόφου - κάτοψη 4ου ορόφου
	-----διάγραμμα κινήσεων 5ου ορόφου - κάτοψη 5ου ορόφου
	-----διάγραμμα κινήσεων 6ου ορόφου - κάτοψη 6ου ορόφου
	-----όψη Α
	-----οψοτομή α-α'
	-----οψοτομή β-β'
θ. εξοπλισμός δωματίων	σ.35-36
ι. διαδικτυακές πηγές	σ.38

1. Μπουλουτζα, Π., (2012) *Σε εξέλιξη πρόγραμμα στήριξης νεο-αστέγων*, Αθήνα: Καθημερινή, <http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_1_14/01/2012_469133>. Τελευταία επίσκεψη: 25.05.2012
2. Αλαμάνου Α., Σταματογιαννοπούλου Ε., Θεοδωρικάκου ο., Κατσαδώρας Κ., (2011) *The configuration of homelessness in Greece during the financial crisis* στο newsletter Μάιος 2011, *Η αποτύπωση της έλλειψης στέγης στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης*, Αθήνα: ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ «ΚΛΙΜΑΚΑ» <http://www.klimaka.org.gr/newsite/downloads/astegoi_apotyposi_2011.pdf>. Τελευταία επίσκεψη: 17.05.2012
3. Λαζαρίδου Α., *Ερευνα: Τι γίνεται σήμερα με τους άστεγους;*, Αθήνα: Το Βήμα <<http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=441310>> >. Τελευταία επίσκεψη: 19.03.2012

[α. το ζήτημα των αστέγων]

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης παρουσιάζεται το πρόβλημα της έλλειψης στέγης. Το ζήτημα παίρνει νέα έκταση μετά το 2009 με την έναρξη της οικονομικής κρίσης. Έκτοτε, εκτός από τους άστεγους με ψυχικές διαταραχές, χρήστες ναρκωτικών ουσιών και μετανάστες, αναγνωρίζονται και οι « νεοάστεγοι»¹. Πρόκειται για πληθυσμούς που είχαν ικανοποιητικό - επαρκές βιοτικό επίπεδο και οι οποίοι οδηγήθηκαν στην έλλειψη στέγης ως αποτέλεσμα της ανεργίας ή/και των χαμηλών εισοδημάτων.² Χαρακτηριστικό της νέας αυτής μορφής αστέγων είναι το υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες αστέγων: άστεγοι στον δρόμο, στερούμενοι κατοικίας, άτομα που ζουν σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης, άτομα που διαβιούν σε ανεπαρκή καταλύματα.¹ Στην Ελλάδα, παρά το μέγεθος της κατάστασης δεν υπάρχει επίσημα κατοχυρωμένη η έννοια του αστέγου¹.

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση ΚΛΙΜΑΚΑ διακρίνει 3 βασικές κατηγορίες αστέγων²:

- α. άτομα σε κατάσταση έλλειψης στέγης λόγω του συνδυασμού των παρακάτω παραγόντων:
- ανεργία, χαμηλό εισόδημα
 - ψυχικές διαταραχές, κυρίως διπλή διάγνωση (χρήση ναρκωτικών, αλκοόλ, τζόγος)
 - απουσία υποστηρικτικού πλαισίου

β. νέο-άστεγοι

γ. μετανάστες/ αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες σε μεταβατικό στάδιο

Από τα άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης 21 % διανυκτερεύει σε δημόσιους χώρους (παγκάκια, πάρκα), 28% σε εγκαταλελειμμένα σπίτια, 24% σε εγκαταλελειμμένα αυτοκίνητα, 14% φιλοξενούνται, 7% μένουν σε ξενώνες του Δήμου και 5% περιστασιακά σε ξενοδοχείο.

Τα σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι άστεγοι παράλληλα με την έλλειψη στέγης είναι: η αναζήτηση τροφής, οι άστεγοι τρέφονται κατά 83% από συσσίτια, κατά 9% από ιδιωτική φιλανθρωπία και μόνο το 8% από χρήματα που εξοικονομούν οι ίδιοι. Χαρακτηριστικό είναι πως 1 στους 4 έχει αναζητήσει πολλές φορές φαγητό στα σκουπίδια και η έλλειψη εγκαταστάσεων υγιεινής καθώς ένας στους δύο δεν έχει τρόπο να κάνει μπάνιο.

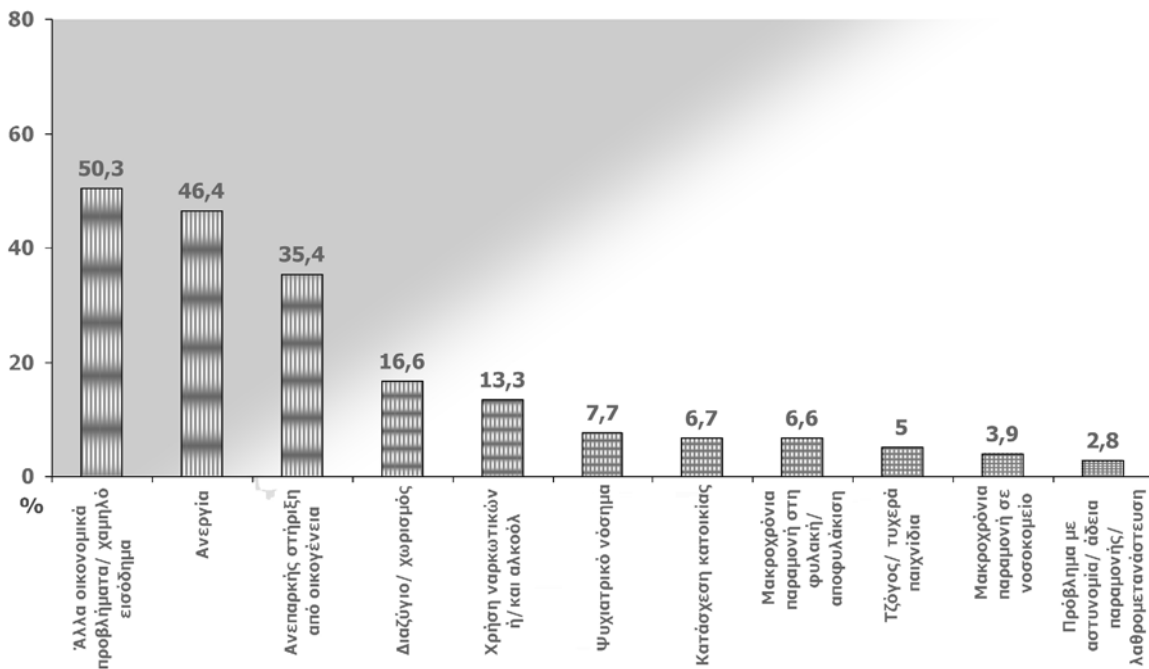
Ταυτόχρονα, οι μισοί τουλάχιστον άστεγοι δηλώνουν αδυναμία πρόσβασης σε είδη πρώτης ανάγκης όπως ρουχισμός.

Η διατήρηση των αστέγων στον κοινωνικό ιστό προϋποθέτει την πρόσβασή τους σε εγκαταστάσεις υγιεινής. Όπως αναφέρει η Α. Λαζαρίδου³ «οι νέο-άστεγοι είναι καθαροί, το μπάνιο τους βοηθά να διατηρήσουν την αξιοπρέπειά τους, ακόμη και αν χρειαστεί να περιμένουν με τις ώρες στην ουρά για να χρησιμοποιήσουν κάποιο από τα λουτρά της Κλίμακας».

Επιπλέον, η αναζήτηση εργασίας, μοναδικός τρόπος αποκατάστασης τους, απαιτεί την πρόσβασή τους σε εγκαταστάσεις σίτισης και υγιεινής. Σύμφωνα με την Π. Μπουλουτζα «είναι πολύ πιο εύκολο για αυτούς να ψάξουν για μια δουλειά, να διεκδικήσουν την ζωή όταν έχουν τα βασικά, ύπνο, καθαριότητα και φαγητό»¹

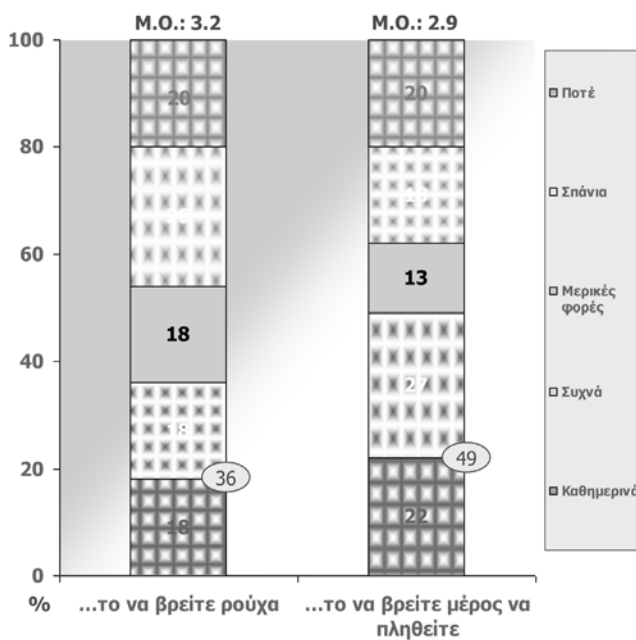
[β.στατιστική έρευνα: ψυχοκοινωνικό προφίλ και συνθήκες διαβίωσης στο δρόμο]

Βάση: Όλοι οι ερωτώμενοι (N=200)

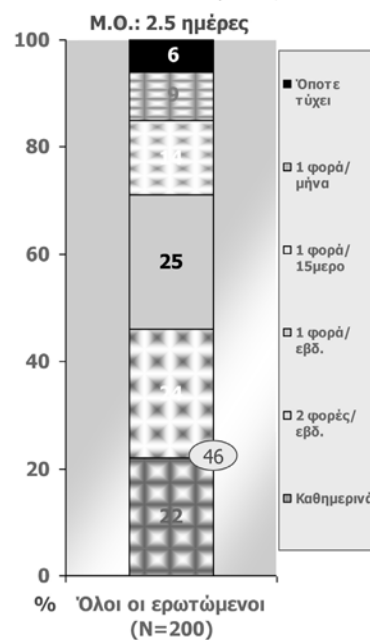

[Λόγοι για τους οποίους βρέθηκαν χωρίς μόνιμη στέγη]

“πόσο συχνά αποτελεί πρόβλημα για εσάς...;”

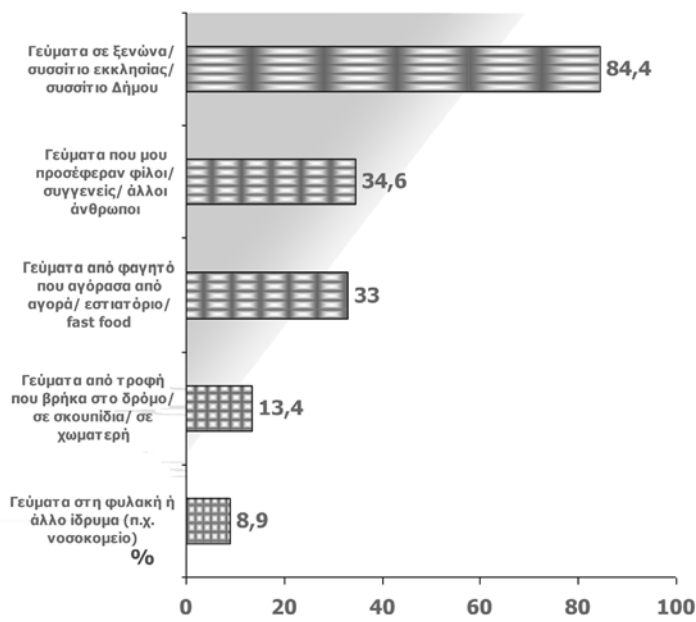
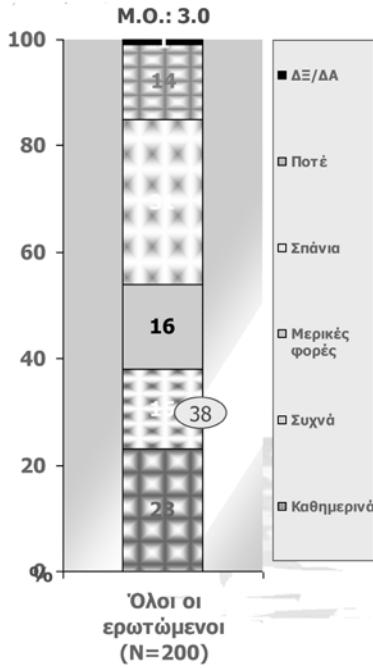
Βάση: Όλοι οι ερωτώμενοι (N=200)

“κάθε πότε κάνετε μάνινο;”

[Κάλυψη προσωπικών αναγκών - Ρούχα & Καθαριότητα]

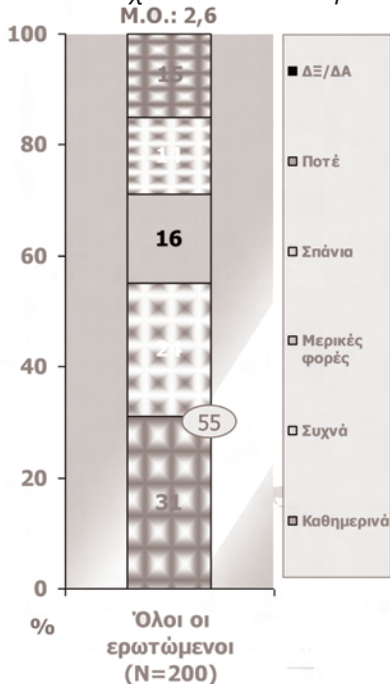
“πόσο συχνά αποτελεί πρόβλημα για εσάς το να βρείτε κάτι να φάτε;”

“κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων μηνών τι τρώτε συνήθως;”

[κάλυψη προσωπικών αναγκών - φαγητό]

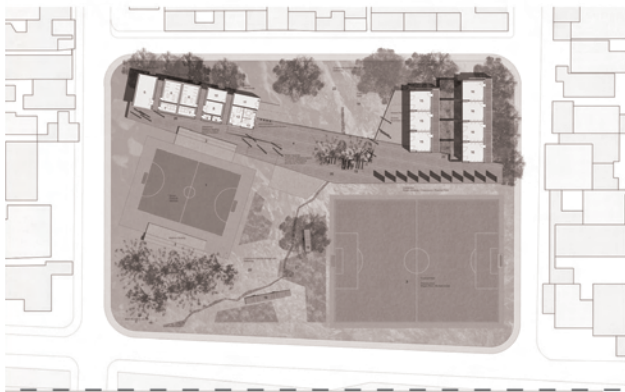
“πόσο συχνά αποτελεί πρόβλημα για εσάς να βρείτε κάποιο μέρος να κοιμηθείτε το βράδυ;”

“κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων μηνών έχετε κοιμηθεί σε κάποιο από τα παρακάτω μέρη;”

[συνθήκες διαβίωσης - υπνός]

[γ. ανάλογα παραδείγματα]

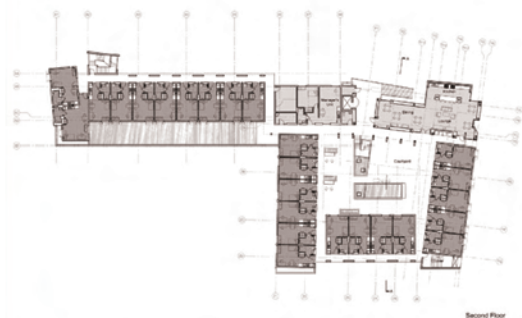
1. Youth and Women's Leadership Center in Santa Cruz, Rio de Janeiro

Χώροι άθλησης, αποδυτήρια, τουαλέτες, day care, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων (βιβλιοθήκη, internet), διοίκηση, υποδοχή, αίθουσα συνεδριάσεων, γραφείο ευρέσεως εργασίας, αίθριο, χώρος συναντήσεων, παιδική χαρά, χώροι πρασίνου

2. Design for Homeless Shelter in San Luis Obispo Awarded

αίθουσα πολλαπλών χρήσεων
κέντρο ημέρας
κουζίνα
ιατρική φροντίδα
χώροι γραφείων

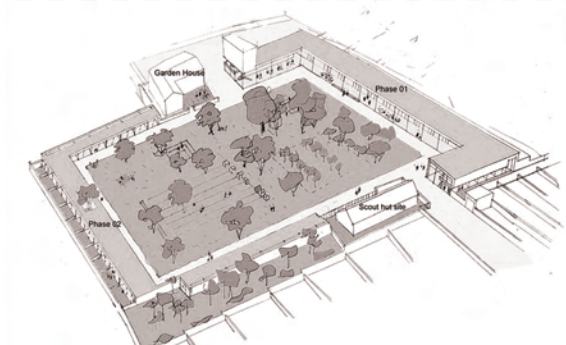

3. Abbey Apartments

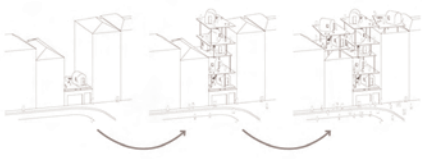
4. Shelter Home for the Homeless Javier Larraz

Ξενώνες, αίθουσα εστίασης, εργαστήρια απασχόλησης, αίθουσες ψυχαγωγίας κ.ά. Προτείνεται η δημιουργία ενός απομονωμένου "κουτιού", που προστατεύει τους ενοίκους από την περιέργεια των περαστικών, και ενσωματώνει κατάλληλα την περιορισμένη κλίμακα του στο ημιαστικό, ερημικό περιβάλλον. Το κέντρο προσφέρει στέγη και τροφή στους χρήστες με αντάλλαγμα την συμμετοχή τους στις καθημερινές εργασίες.

5. Spring gardens

φιλοξενεί περισσότερους από 1500 αστέγους κοινόχρηστες κουζίνες, γραφεία και εργαστήρια κοινόχρηστο εστιατόριο βιβλιοθήκη, υπολογιστές, στεγάσει προσωρινές εκδηλώσεις και δραστηριότητες όπως κινηματογραφικές προβολές, workshops the journey from homelessness to independence ξενώνες με ιδιωτικό μπάνιο και κήπο ή μπαλκόνι εκπαίδευση σε βασικές επαγγελματικές δεξιότητες

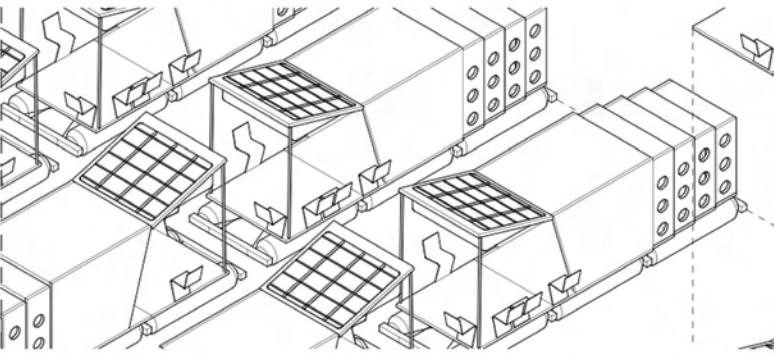
11. POLIKATOIKEA

Αυτοί οι νέοι χώροι δημιουργούνται τοποθετώντας ανεξάρτητες ιδιωτικές μονάδες (bubbles), που μετατρέπονται σε κατοικίες ικανές να καλύψουν όλες τις σύγχρονες ανάγκες κατοίκησης

12. 'Roll it'

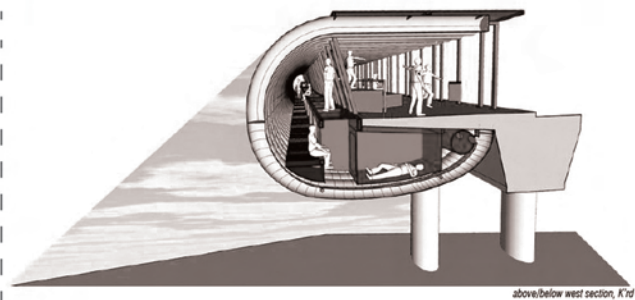
αυτή η κυλινδρική κατοικία αλλάζει χρήση καθώς στρέφεται - στρέφοντας την επιφάνεια εργασίας κατά 80 μοίρες μετατρέπεται σε κραβάτι και η κουζίνα γίνεται μάντιο

13. SHRIMP (Sustainable Housing for Refugees via Mass Production)

μαζική παραγωγή, τοποθέτηση σε νερό,

ιδιωτική κουζίνα, τουαλέτα, ύπνος ανά 4 άτομα, ανάπαυση, κλειστοί και ανοιχτοί χώροι

14. Structure and Belonging

κοινόχρηστες χρήσεις: τουαλέτες, κουζίνες, υπολογιστές, ανάπαυση
ιδιωτικός χώρος ύπνου

«to mimic the attributes of a homeless lifestyle, such as, occupation, use, the temporary and the mobile»

15. The 200 Microhouse

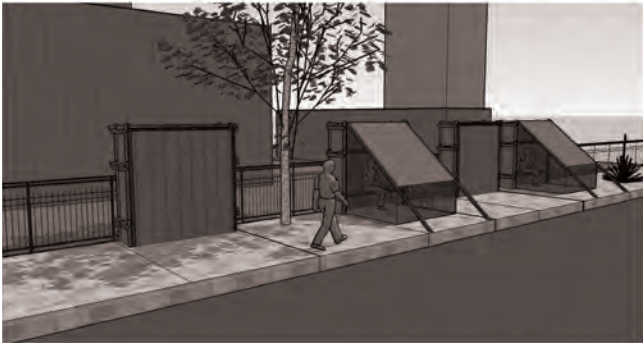
προστασία από κρύο, θέα (γυάλινη οροφή), ύπνος, ανάπαυση, θερμαινόμενο, μεταφερόμενο, αποθήκευση, τραπέζι

6. The Homeless Shift Project

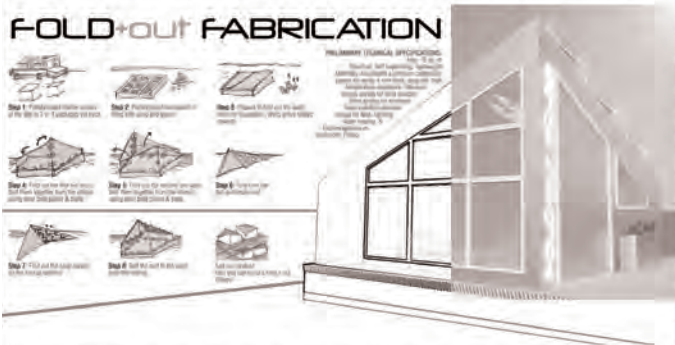
Δωμάτια ανά 2-3 άτομα, κοινόχρηστα: τουαλέτες, κουζίνα, τραπεζαρία, καθιστικό

Ιατρικό κέντρο, κέντρο ψυχικής υγείας, εκπαίδευση, εργασιακή αποκατάσταση

7. Cityscape

η κατασκευή που την ημέρα λειτουργεί ως χώρος αποθήκευσης, την νύχτα μετατρέπεται σε χώρο ύπνου/εργασίας/παιχνιδιού όταν ο χώρος του πεζοδρομίου δεν χρησιμοποιείται

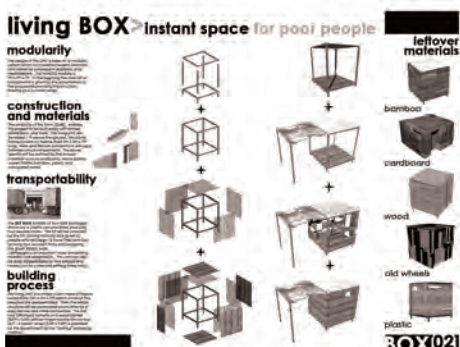
8. Fold out house

ύπνος, τροφή, μπάνιο, ανάπαυση 1 έως 4 άτομα ενεργειακά αυτόνομο εύκολη μεταφορά

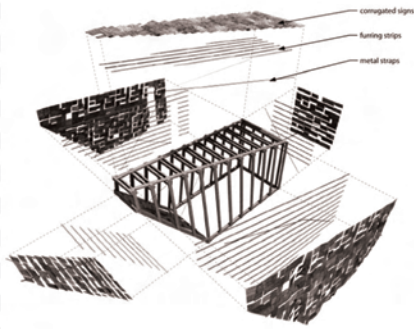
9. Found-Lost

προσθήκες από ευτελή, εύπλαστα υλικά σε υπάρχον κτιριακό απόθεμα

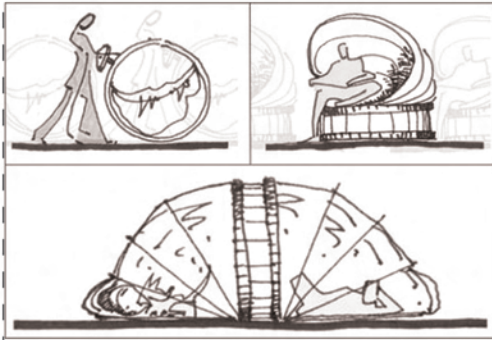
10. Living Box

απο-συναρμολογείται και μεταφέρεται εύκολα κουζίνα, ύπνος, αποθήκευση

16. The Homeless House

ύπνος, ανάπαυση, αποθήκευση, θέα στον ουρανό

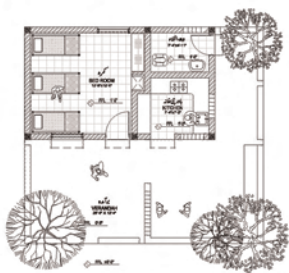
17. WheelLY

ύπνος, ανάπαυση, αποθήκευση-μεταφορά
προστασία από βροχή, μεταφερόμενο

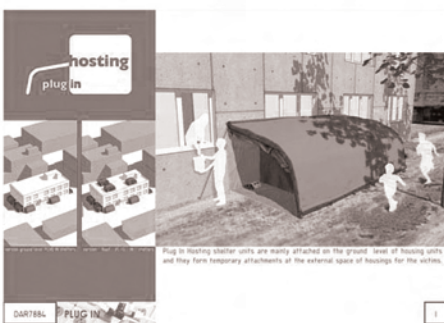
18. Uber emergency shelter

εύκολα μεταβαλλόμενο και μεταφερόμενο
κατασκευασμένο από ανακυκλώσιμα υλικά με
δυνατότητα επανάχρησης
συναρμολογείται εύκολα με λίγα ή καθόλου εργαλεία
λειτουργούν ως βασική υποδομή και επιδέχονται
προεκτάσεις και μετατροπές
στιβάζεται

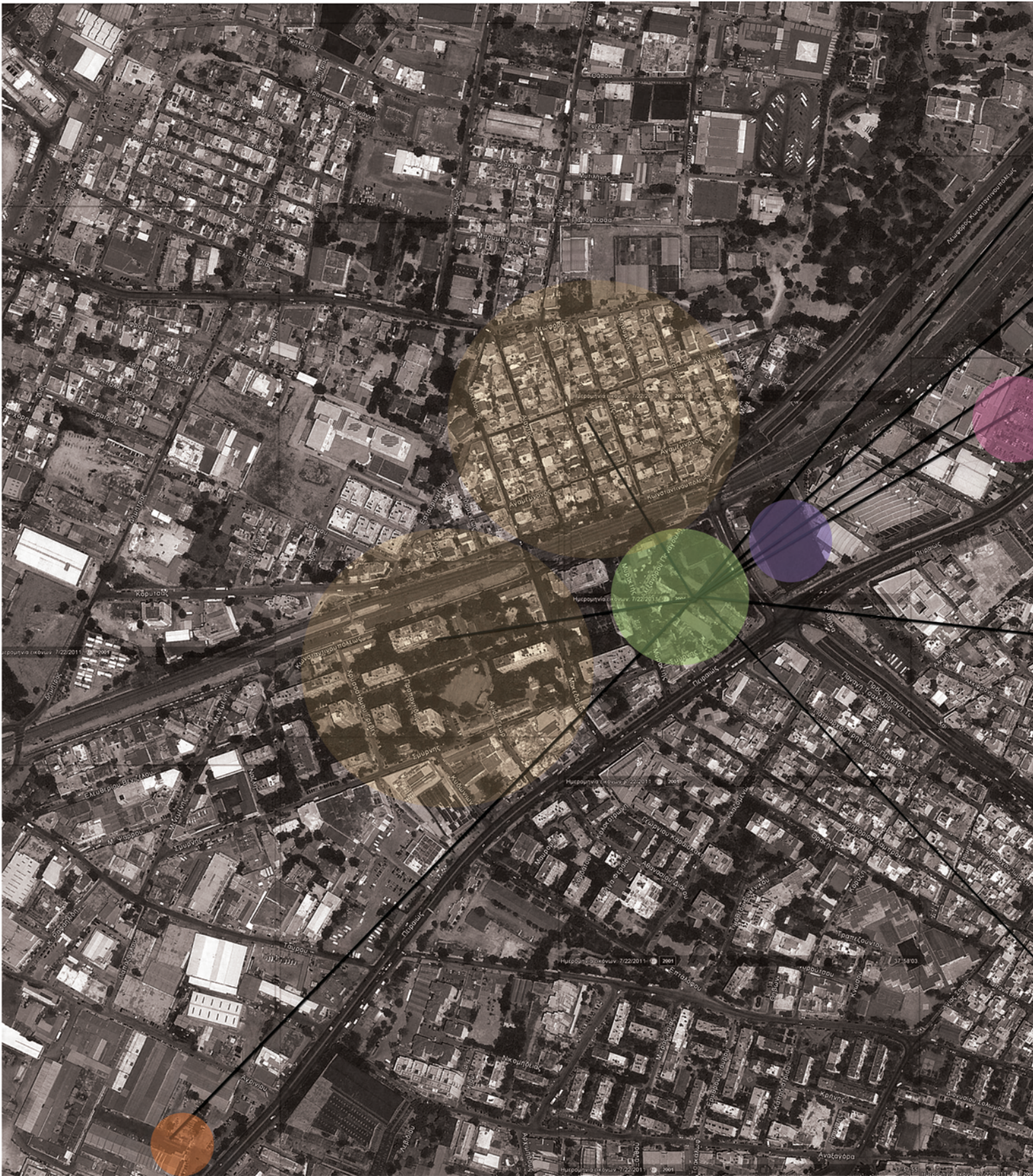

19. Pakistan

ξενώνας 3-4 ατόμων με κοινόχρηστη τουαλέτα και
κουζίνα με ανεξάρτητες εξωτερικές εισόδους
αυλή ανά 1-2 ξενώνες

20. Hosting Plug-in

περιοχή
κατοικίας

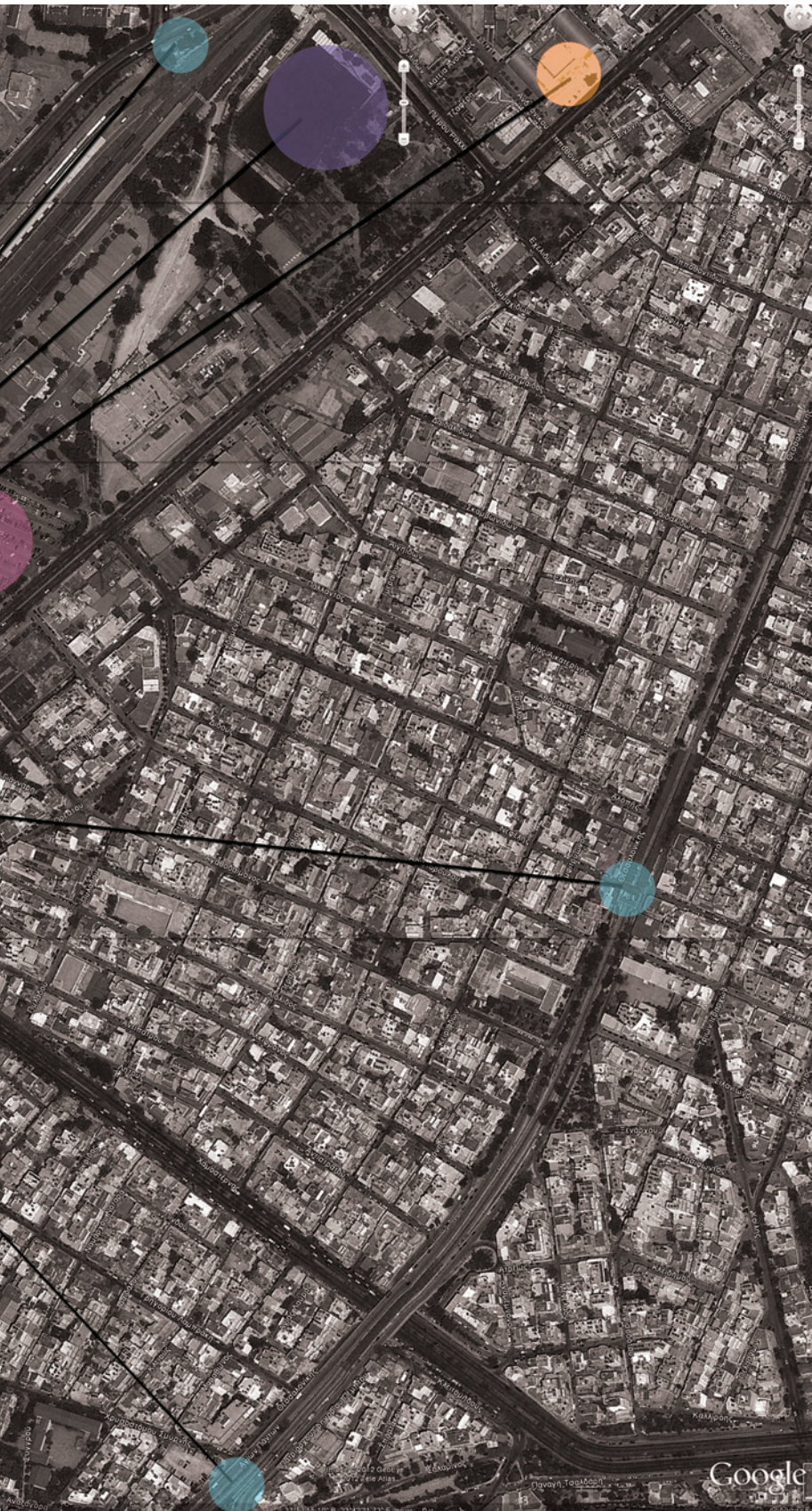
περιοχή
παρέμβασης

χώρος
πολιτισμού

εμπορικό
κέντρο

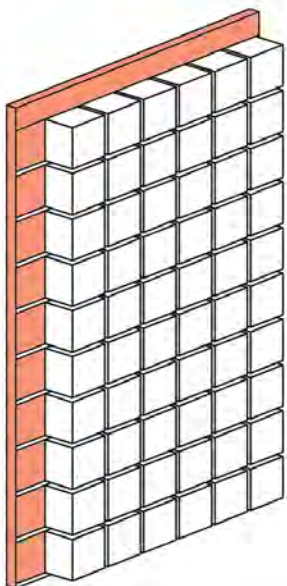
σταθμός
μετρό

[δ. χάρτης περιοχής]

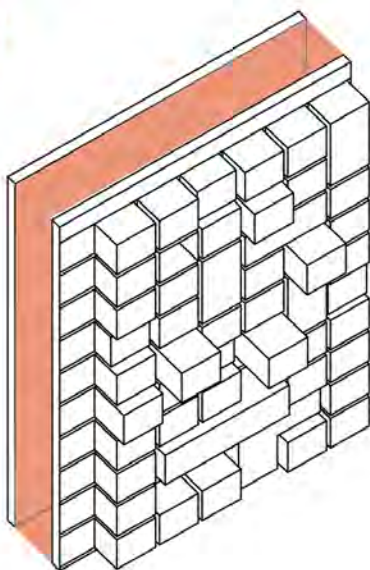
[ε. βασική συνθετική ιδέα]

1

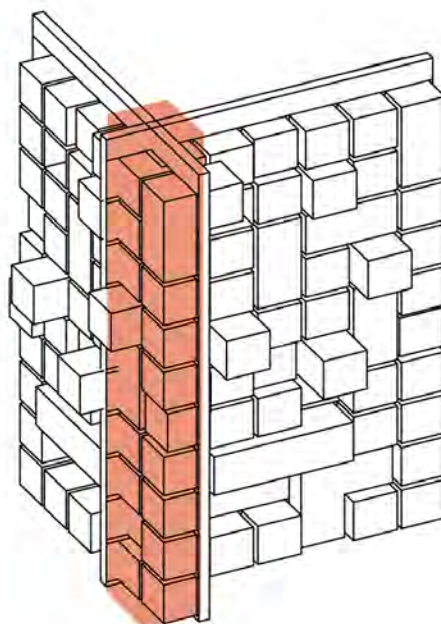

“τοιχος” που λειτουργεί ως φέρων οργανισμός
ξενώνες: όγκοι που πακτώνονται ως ανεξάρτητες
μονάδες σε κάναβο πάνω σε αυτόν

3

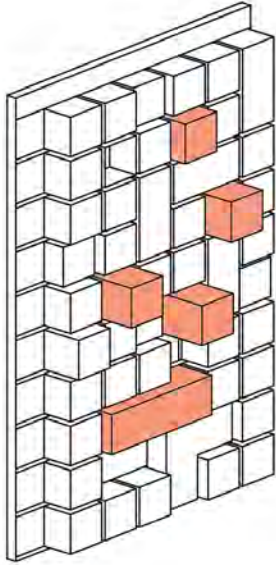

4

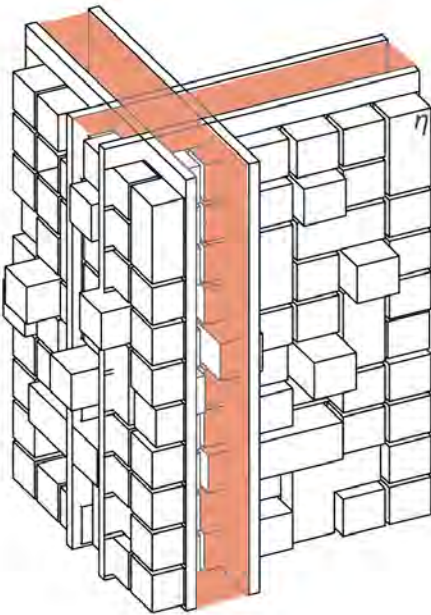
οι υπόλοιπες λειτουργίες κοινές για τους ενοίκους
τοποθετούνται ανάμεσα στους όγκους των ξενώνων
σε άμεση πρόσβαση από αυτούς, σημεία συνάντησης και
συνδιαλλαγής

2

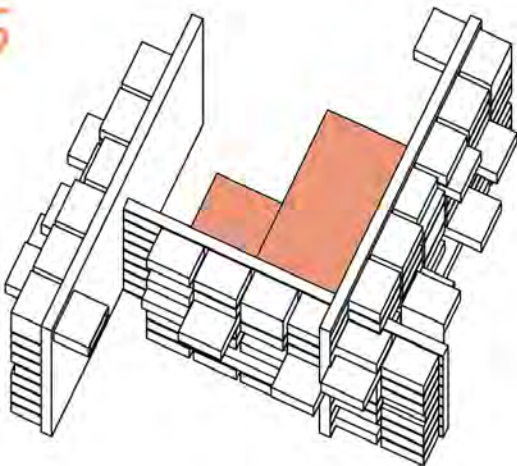
το μέγεθος των μονάδων διαφοροποιείται ανάλογα με την χρήση σε ύψος, πλάτος και μήκος με βάση τον κάνναβο

5

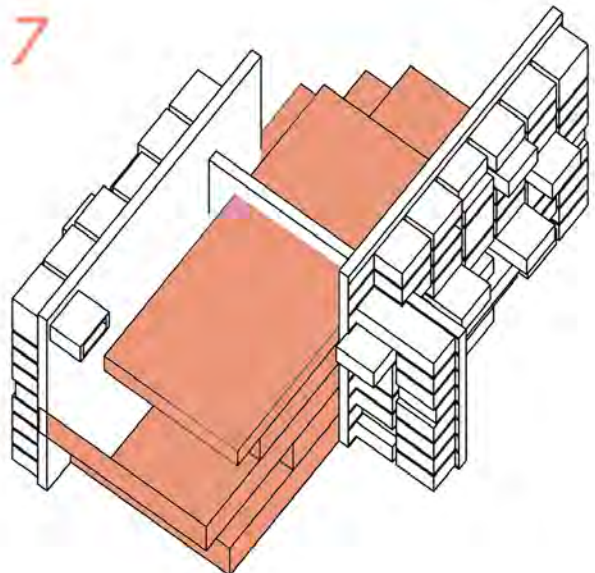

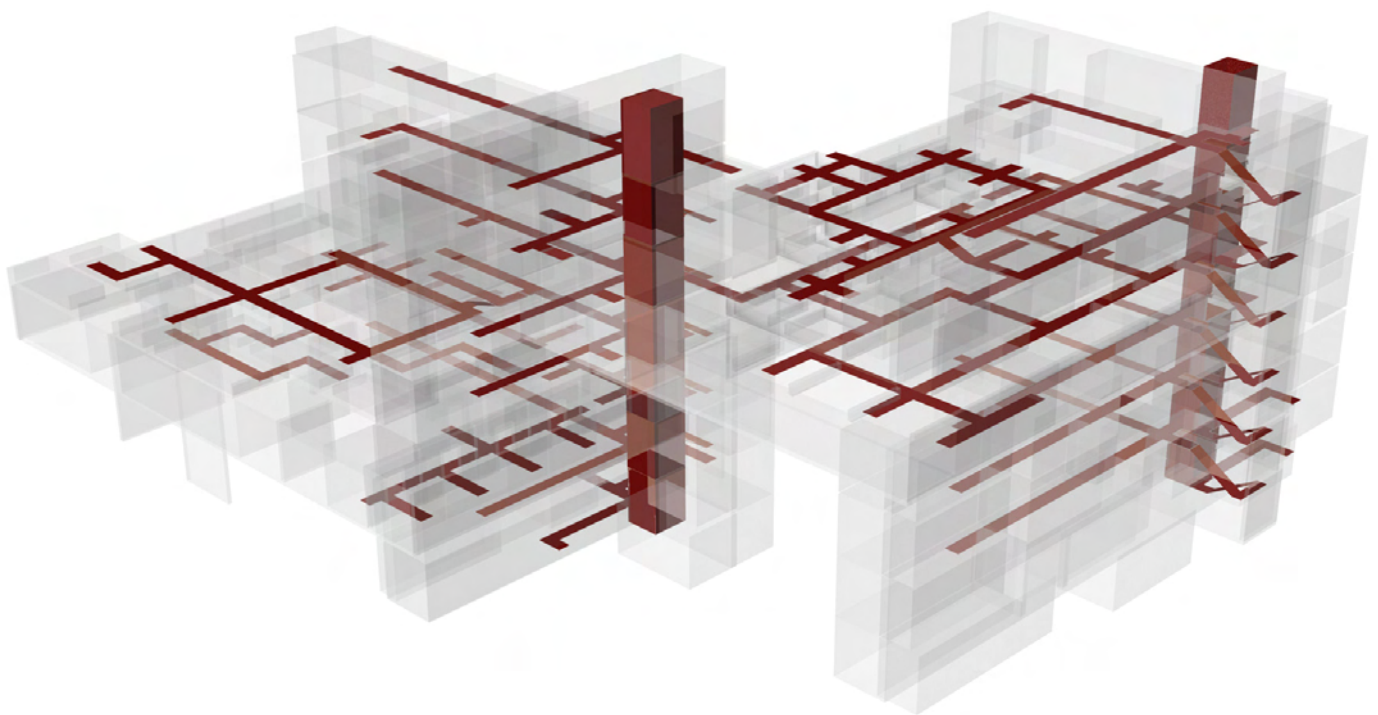
συνδυασμός δύο "τοιχών"
δύο τοίχοι : παραλαμβάνουν την κίνηση
η κατακόρυφη κίνηση γίνεται στο σημείο τομής

6

7

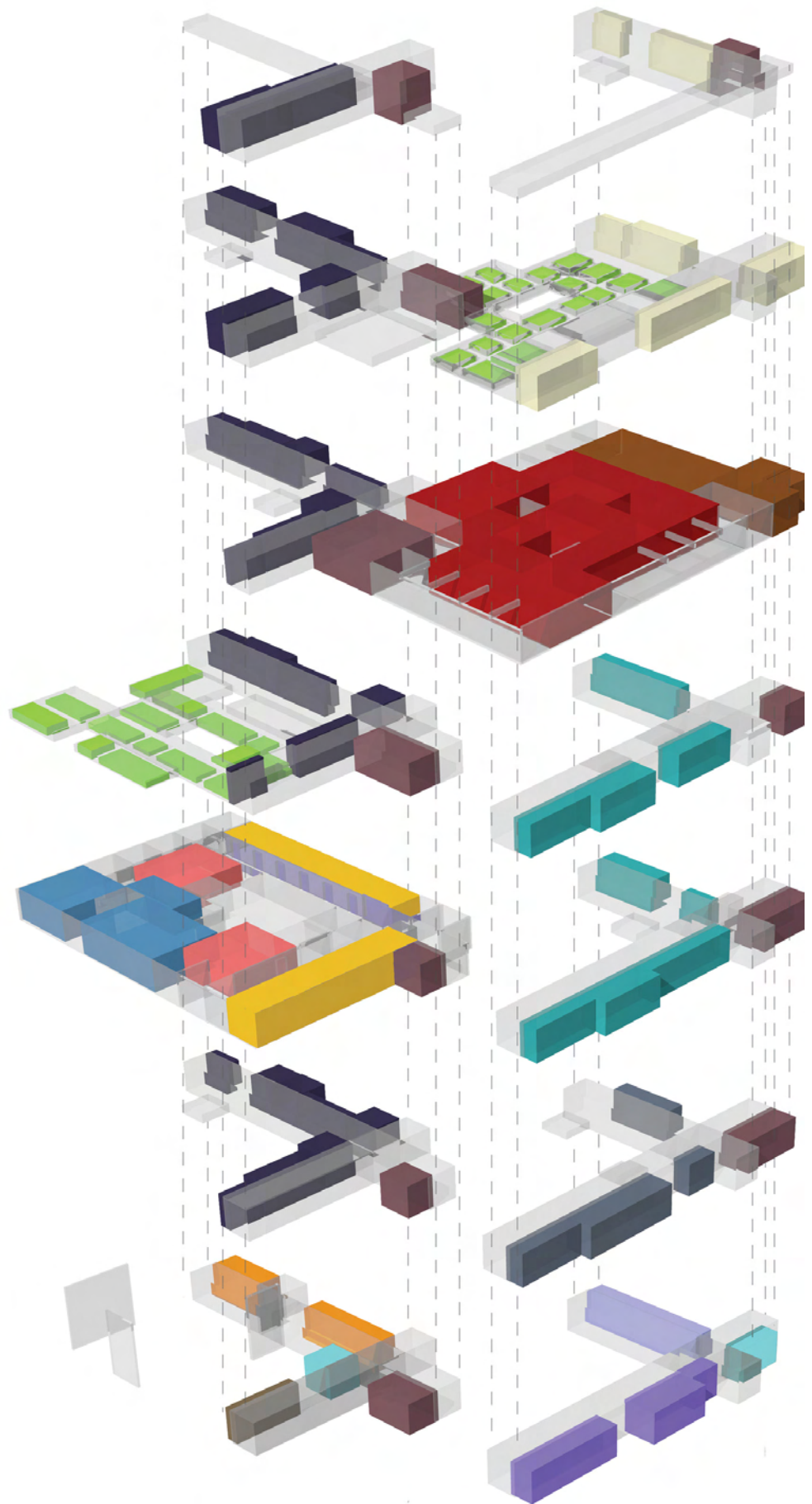

[στ. διάγραμμα κινήσεων]

[ζ. διάγραμμα λειτουργιών]

- ποδήλατα
- υποδοχή
- wc
- εργαστήρια
- καταστήματα
- καφετέρια
- ξενώνες
- δημόσιες υπηρεσίες
- πλυντήρια
- αποδυτήρια
- ντουζ
- ιατρεία
- εστιατόριο
- κουζίνα εστιατορίου
- καλλιέργεια
- αποθήκες

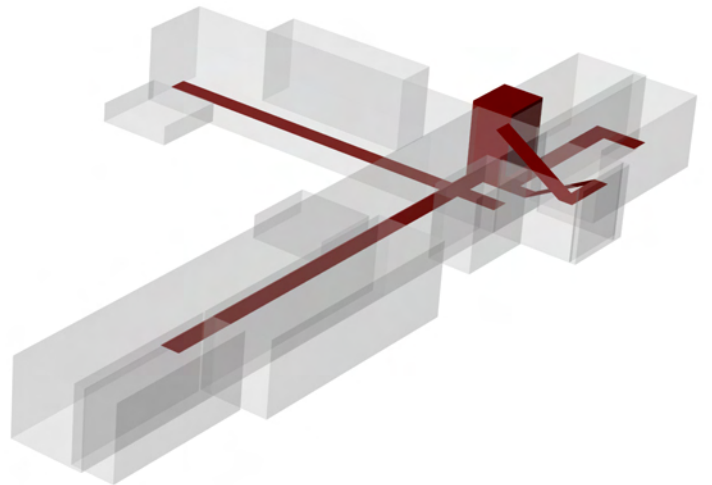
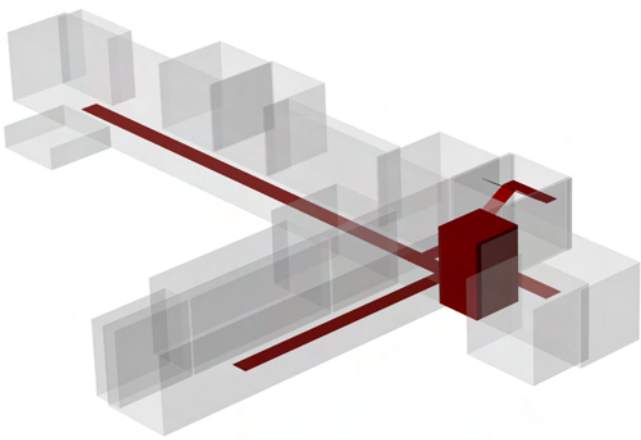
[κάτοψη ισογείου]

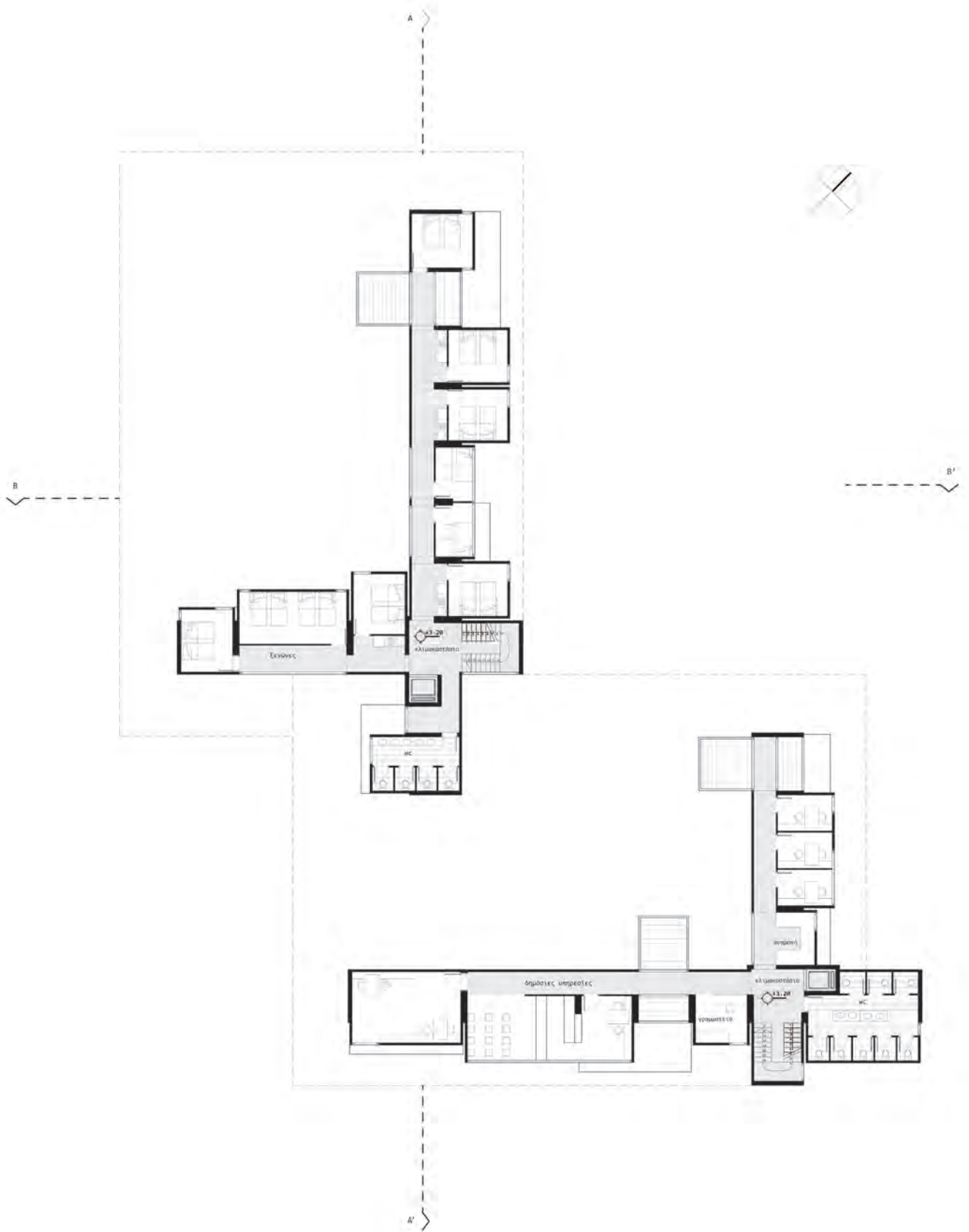

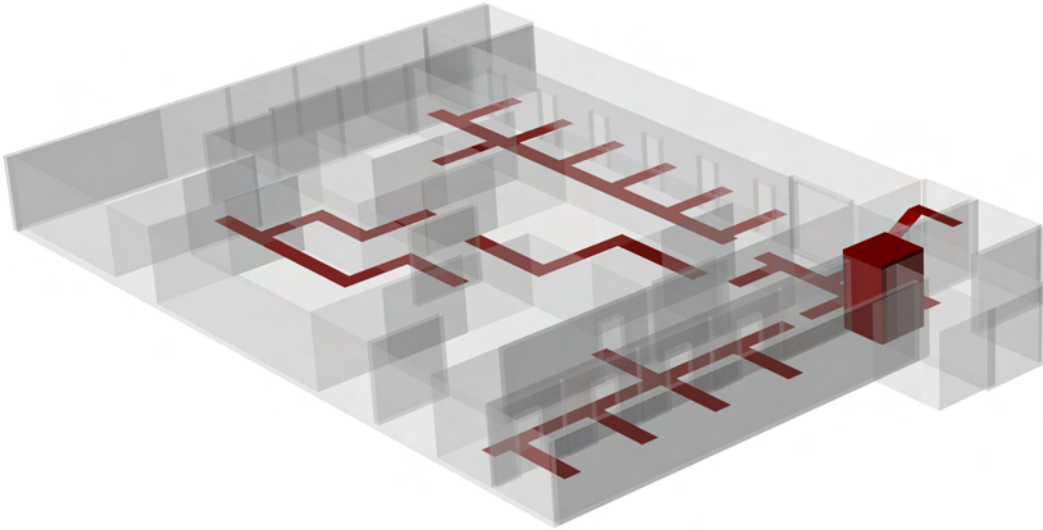
Χαμοστέρνας

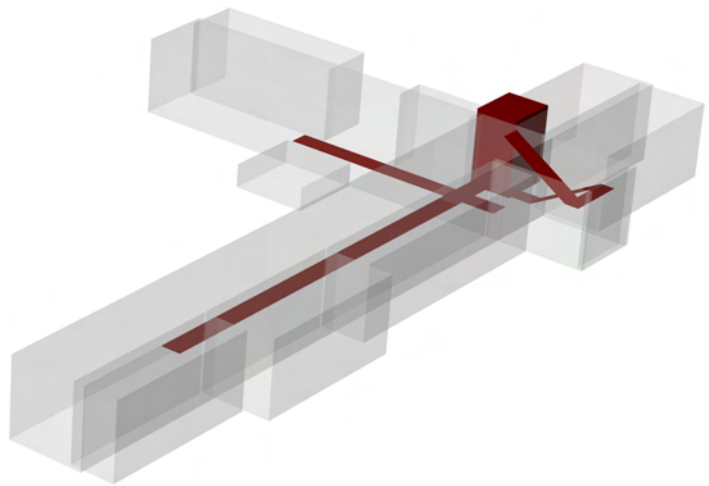
[διάγραμμα κινήσεων 1ου ορόφου]

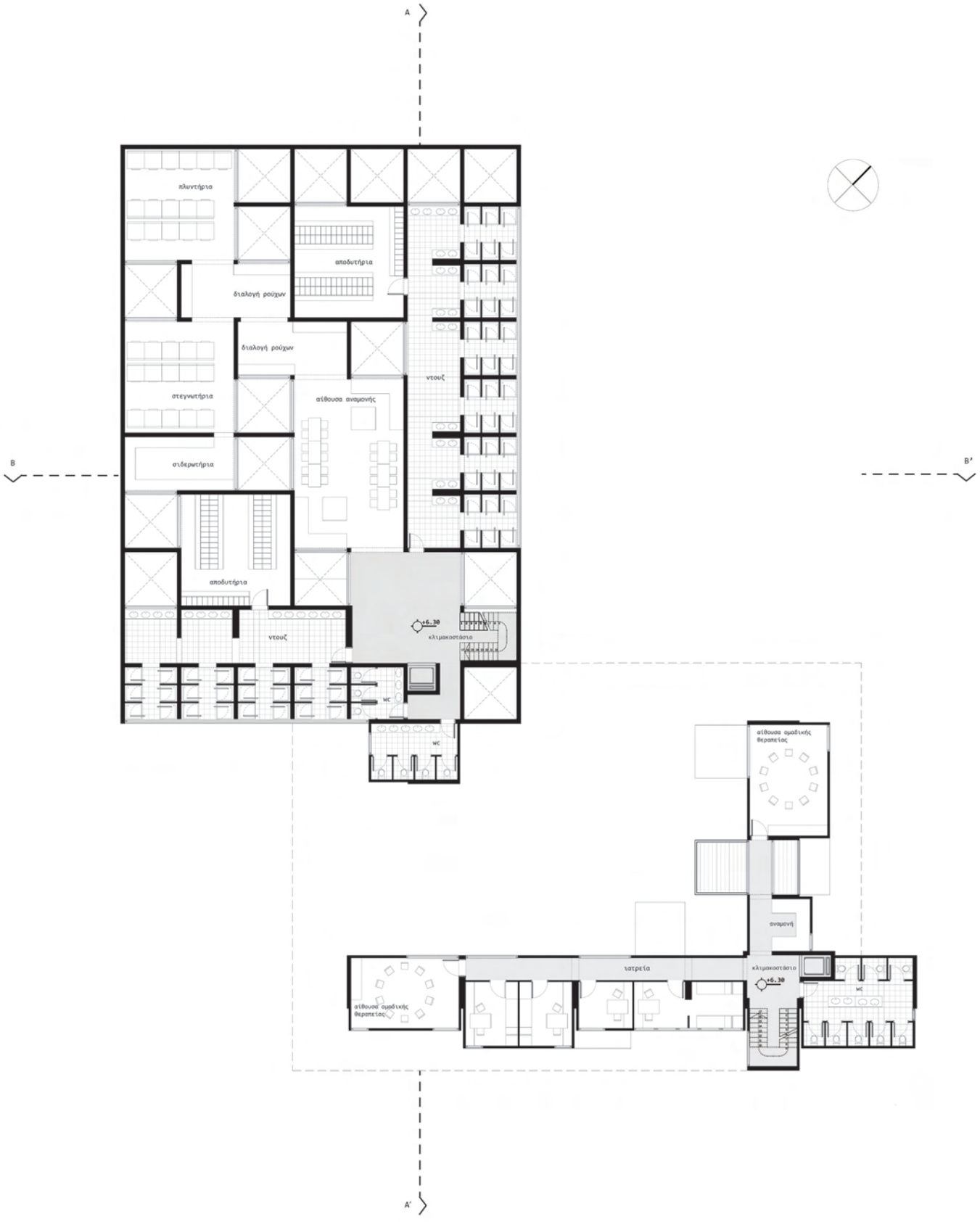

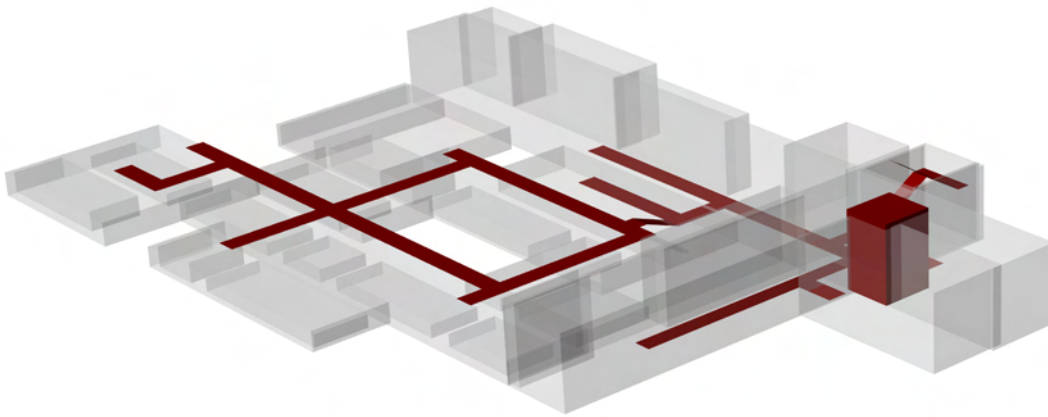

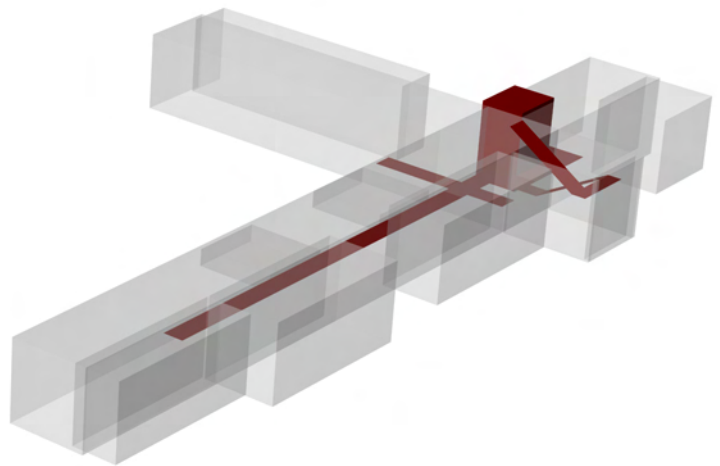
[διάγραμμα κινήσεων 2ου ορόφου]

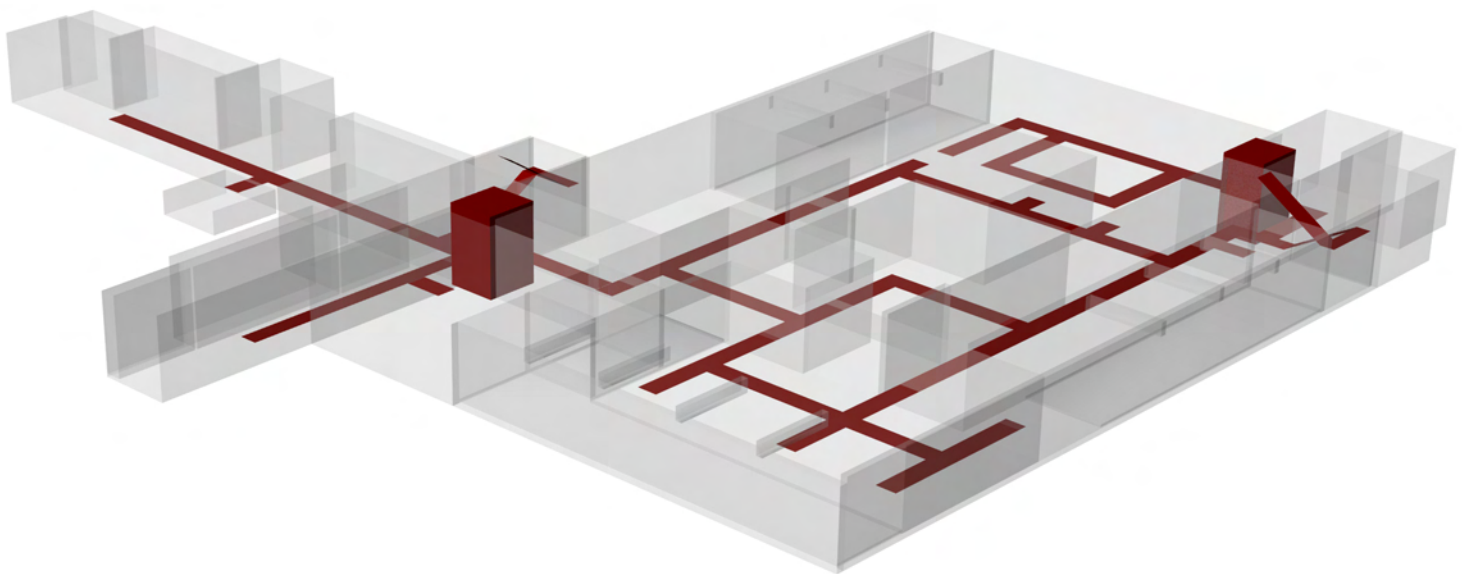

[διάγραμμα κινήσεων 3ου ορόφου]

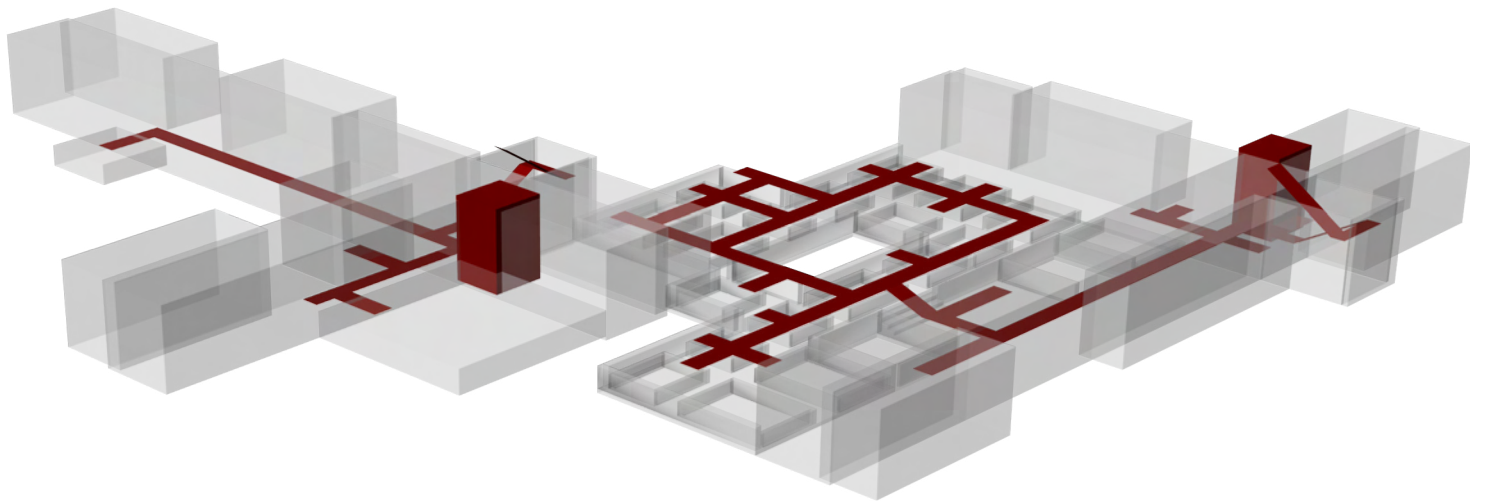

[διάγραμμα κινήσεων 4ου ορόφου]

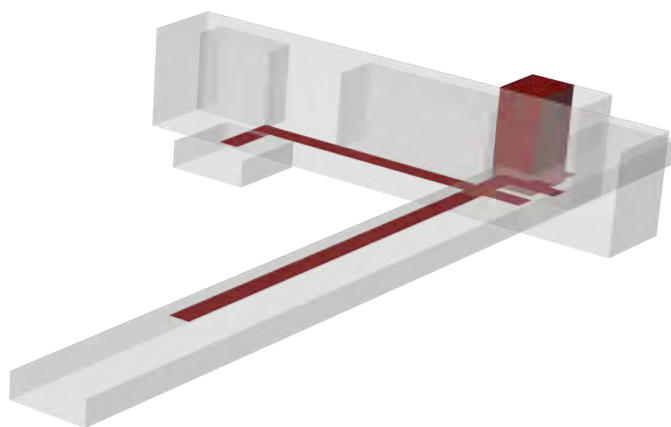
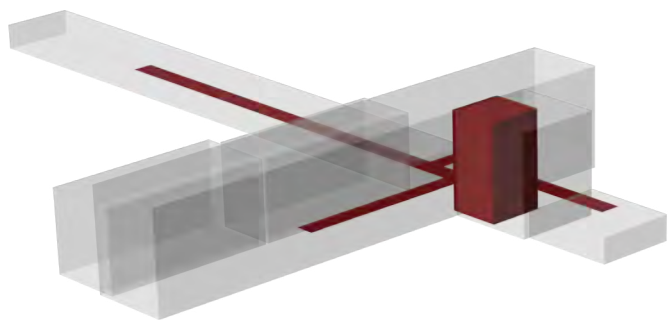

[διάγραμμα κινήσεων 5ου ορόφου]

[διάγραμμα κινήσεων 6ου ορόφου]

[οψοτομή α-α']

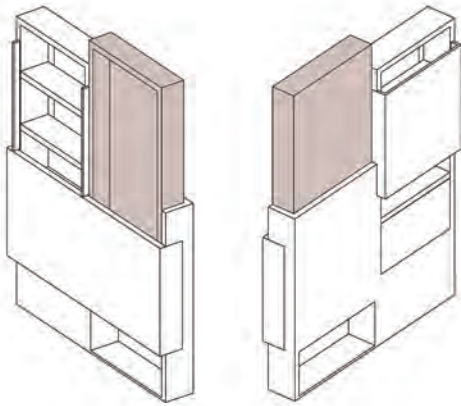

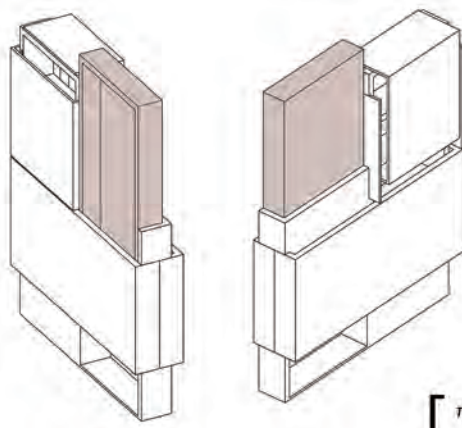
[οψοτομή β-β']

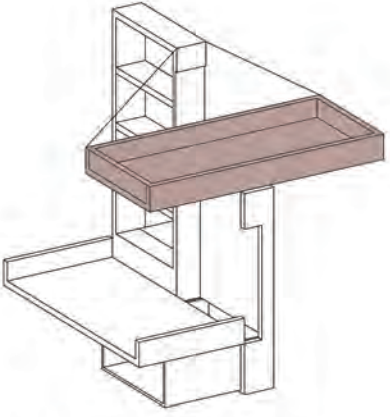
τύπος α

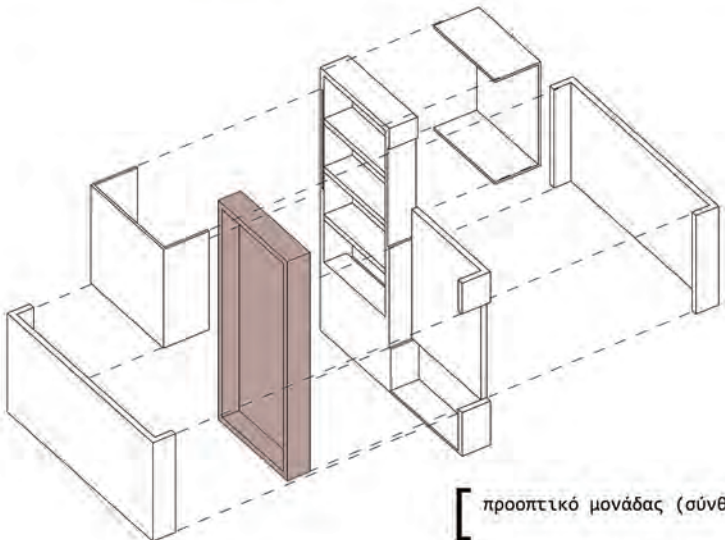
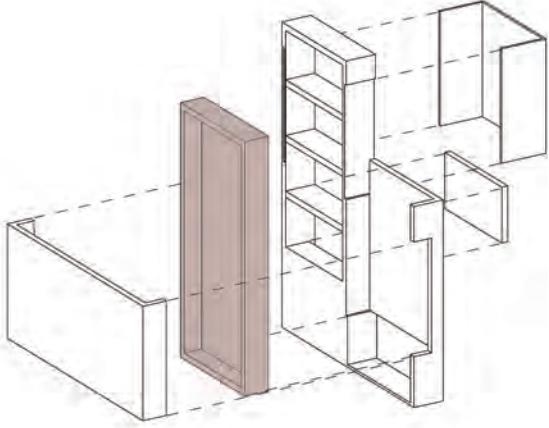
τύπος β

προοπτικό μονάδας (κατάστα

προοπτικό μονάδας (κατάστα

προοπτικό μονάδας (σύνθεση

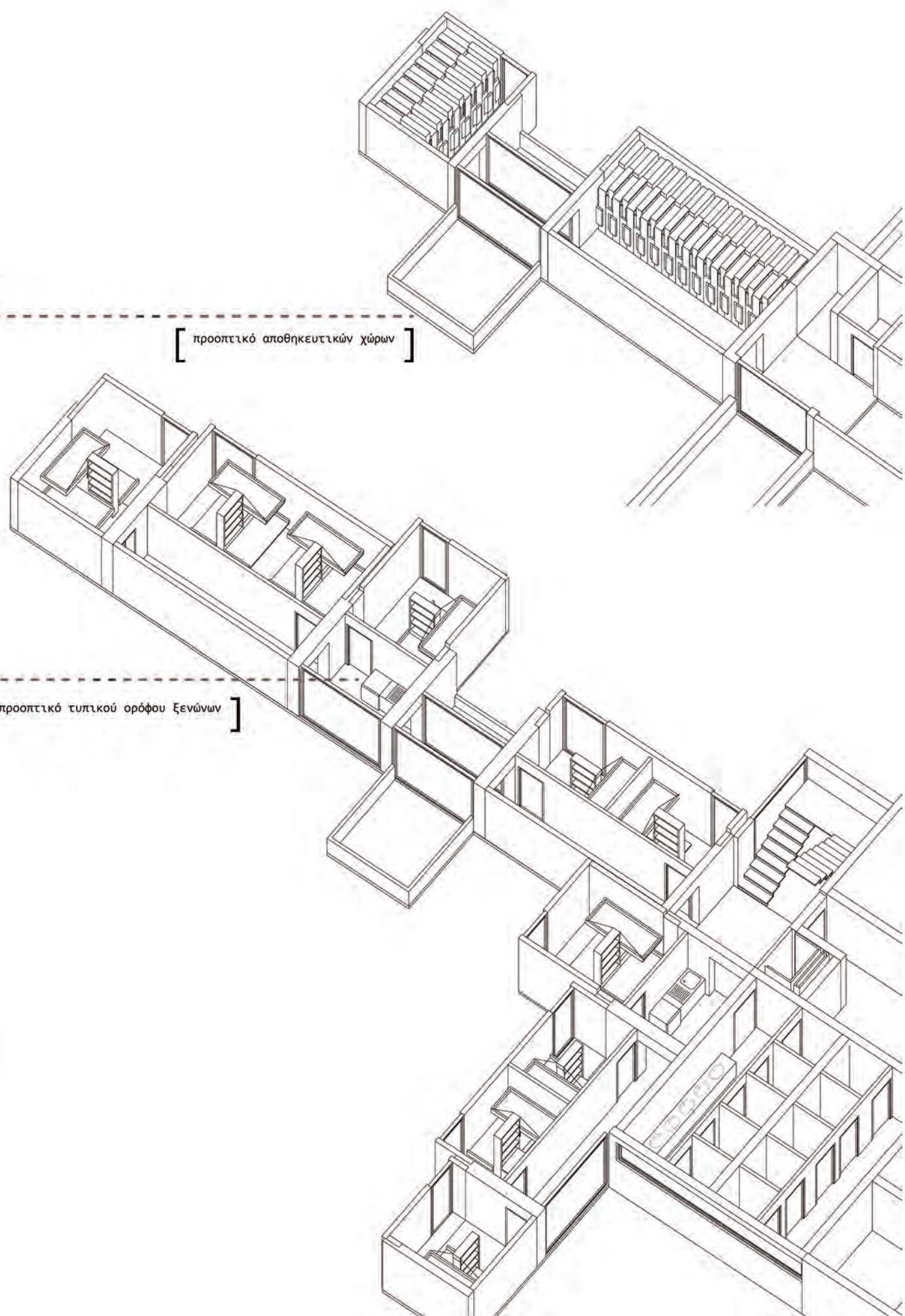
η αποθήκευσης)]

[προοπτικό αποθηκευτικών χώρων]

η χρήσης)]

[προοπτικό τυπικού ορόφου Ξενώνων]

τημάτων)]

[ι. διαδικτυακές πηγές]

<http://www.klimaka.org.gr/newsite/KoinApok/Astegoi/Astegoi1.htm>

<http://www.kyada.gr/>